

บทที่ 6

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

เทคโนโลยีสารสนเทศ กำลังเป็นที่ถูกจับตามองโดยนักอนาคตศาสตร์หลายๆ ท่านที่มีความคิดเห็นว่า จะเป็นสิ่งซึ่งจะสร้างความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้แก่มวลชนโลกมากขึ้นในศตวรรษหน้านี้

อินเทอร์เน็ต ถือเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่สามารถกล่าวได้ว่า ได้รับความสนใจมากที่สุดแบบหนึ่งในยุคปัจจุบัน และเป็นเทคโนโลยีที่ทำให้มองเห็นภาพของ "โลกาภิวัตน์" ได้เป็นอย่างดี เพราะคุณลักษณะเด่นของตัวอินเทอร์เน็ตเอง ที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อการติดต่อสื่อสารถึงกันได้ทั่วโลก โดยไม่ต้องคำนึงถึงระยะทางอันห่างไกล สามารถสื่อสารข้อมูลสารสนเทศ กระจายถึงกันได้ทั่วทุกมุมโลกในระยะเวลาอันรวดเร็วกว่าการสื่อสารอื่นใด และด้วยคุณสมบัติโดดเด่นอันนี้ ที่ทำให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกตอบรับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้วยการต่อเชื่อมระบบสื่อสารของตน เข้าเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อจะให้เกิดความเท่าทันในด้านการสื่อสารยุคใหม่ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการความเจริญในประเทศต่อไปในอนาคตและเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกระแสโลกาภิวัตน์นี้

ประเทศไทยก็เป็นอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งตอบรับกระแสการสื่อสารของอินเทอร์เน็ตได้อย่างรวดเร็วไม่แพ้ประเทศอื่นๆ ในโลกเช่นกัน หากแต่เกิดคำถามขึ้นมากมายว่าสังคมไทยจะใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตได้เพียงใด และทำอย่างไรถึงจะได้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตได้อย่างเต็มที่ โดยให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ถือเป็นปัญหานำวิจัยสำหรับวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้คือ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านโครงสร้างสังคม และทัศนคติของคนไทยที่เอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคต่อการเติบโตของอินเทอร์เน็ตในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของอินเทอร์เน็ต ที่มีต่อสังคมไทยจากทัศนะของผู้ใช้

3. เพื่อประมวลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สำหรับนำมาประกอบการทำนายแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและแก้ไขเรื่องการรับและการใช้อินเทอร์เน็ต

สรุปผลการวิจัย

เนื่องจากข้อมูลที่ได้ เป็นทั้งข้อมูลที่ได้จากสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจากแบบสอบถาม และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นทั้งผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งที่เป็นนักวิชาการทางสังคมศาสตร์ นักคิดนักเขียนรวมทั้งสื่อมวลชน ยังผลให้สามารถตรวจสอบข้อมูลถึงความสอดคล้องหรือขัดแย้งกันได้ อันจะเป็นผลให้ได้แง่คิดในหลายมิติมากขึ้น และยังสามารถเสริมในส่วนที่เป็นจุดอ่อนในตัวข้อมูลซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นการสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยจึงขอเสนอการสรุปผลโดยรวมจากข้อมูลทั้งสองแหล่งควบคู่กันไป โดยจะดำเนินตามแนวทางเพื่อตอบคำถามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งจะขอแบ่งเป็นหัวข้อต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ลักษณะของกลุ่มผู้ใช้ และพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต
2. ปัจจัยด้านโครงสร้างสังคมที่สัมพันธ์กับพัฒนาการของอินเทอร์เน็ต
3. ปัจจัยด้านทัศนคติที่สัมพันธ์กับพัฒนาการของอินเทอร์เน็ต
4. ผลกระทบที่เกิดจากอินเทอร์เน็ต
5. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยเนื่องจากผลของอินเทอร์เน็ต
6. ข้อเสนอแนะ ปรับปรุง แก้ไข การรับและการใช้อินเทอร์เน็ต

1. ลักษณะของกลุ่มผู้ใช้และพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต

ผู้วิจัยจะขอแบ่งสรุปผลการวิจัยที่ได้ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1.1 ลักษณะของกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ต
- 1.2 ลักษณะและสถานภาพการใช้งานของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

1.1 ลักษณะของกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

1.1.1 อายุ

กลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจากข้อมูลพบว่าจะเป็นกลุ่มที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปีเป็นส่วนใหญ่หรือเป็นร้อยละ 51 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมดและเป็นกลุ่มบุคคลในจุดที่ถือว่าคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลกำลังแพร่หลายเข้ามาในประเทศไทย ในช่วงอายุ 8-17 ปี อันเป็นช่วงอายุที่เหมาะสมกับการเริ่มต้นเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

ข้อมูลในส่วนนี้จะไม่ได้ถูกกล่าวถึงจากผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ แต่สอดคล้องกับผลการสำรวจของ "Business Lifestyle Survey" เกี่ยวกับ "พฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายอินเทอร์เน็ตต่อบริการอินเทอร์เน็ตในสังคมไทย" ซึ่งเป็นผลงานการวิจัยของ "ฝ่ายวิจัยธุรกิจ และมติมหาชน ส่วนวิจัยและสำนักข่าวผู้จัดการ" ซึ่งมีการสำรวจในเรื่องเดียวกันนี้เช่นกันว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอายุระหว่าง 20 - 24 จะเป็นร้อยละ 26.39 อายุ 25-29 ปี ร้อยละ 27.83 หรือรวมแล้วเป็นร้อยละ 54.22 โดยจะเห็นได้ว่ามีจำนวนใกล้เคียงกัน

1.1.2 เพศ

จากการสำรวจพบว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ต เพศชายจะมีจำนวนมากกว่าผู้ใช้ที่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับผลการสำรวจของ "ฝ่ายวิจัยธุรกิจและมติมหาชน ส่วนวิจัยและสำนักข่าวผู้จัดการ" เช่นเดียวกัน ซึ่งการสำรวจจากหนังสือพิมพ์ ผู้จัดการดังกล่าวพบว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 76.35 และเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 23.65

1.1.3 ระดับการศึกษา

กลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจะมีระดับการศึกษาที่ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะระดับปริญญาตรี หรือประมาณร้อยละ 55 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต รองลงมาคือผู้ใช้ในระดับปริญญาโทซึ่งเป็นร้อยละ 25 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต รวมทั้งสองกลุ่มแล้วจะเป็นจำนวนถึงร้อยละ 80 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมดที่เดียว

ข้อมูลในส่วนนี้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจะเป็นกลุ่มที่มีความรู้ดี เพราะอย่างน้อยจะต้องมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษดีในระดับหนึ่ง ในการที่จะทำความเข้าใจกับสารสนเทศในอินเทอร์เน็ตได้ รวมทั้งการใช้งานในบริการอื่นๆ เช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์, Chat, การแสดงความคิดเห็นในกลุ่มข่าวต่างๆ หรือ News Group เป็นต้น ก็ล้วนแล้วแต่ต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางทั้งสิ้น ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีการพัฒนาให้มีการใช้งานเป็นภาษาไทยแล้วก็ตาม แต่ก็สามารถใช้ได้เฉพาะกับคนไทยด้วยกันเท่านั้น

1.1.4 อาชีพ

กลุ่มตัวอย่าง กำลังศึกษาอยู่ทั้งในระดับที่ต่ำกว่าอุดมศึกษา และในระดับอุดมศึกษาร้อยละ 39 กำลังประกอบอาชีพอยู่ในปัจจุบันร้อยละ 58 และมีเพียงร้อยละ 3 ที่กำลังว่างงาน จากข้อมูลที่ได้พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ หากศึกษาอยู่มักจะอยู่ในสายวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และการสื่อสาร ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพ จะอยู่ในสายอาชีพนักวิชาการ หรืออาจารย์ นักเขียนโปรแกรม นักวิเคราะห์ระบบ นักวิจัย วิศวกร และสื่อมวลชน

สำหรับข้อมูลด้านอาชีพ สามารถตรวจสอบกับข้อมูลด้านทักษะของผู้เชี่ยวชาญได้ โดยพบว่ากลุ่มที่ถูกกล่าวถึงว่าเป็นกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่คือกลุ่มนักวิชาการ กลุ่มนักธุรกิจ และกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า กลุ่มนักวิชาการ เป็นกลุ่มแรกๆ ที่ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย โดยจะใช้ในด้านการค้นหาหาข้อมูล และแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศกับนักวิชาการอื่นๆ ทั้งที่อยู่ในต่างประเทศและในประเทศ ซึ่งอินเทอร์เน็ตสามารถสนับสนุนความต้องการในด้านนี้ได้เป็นอย่างดี

กลุ่มต่อมาคือกลุ่มของนักเรียนนักศึกษา หากเปรียบเทียบข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพบว่ามีจำนวนมากพอสมควร ส่วนใหญ่จะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสำหรับค่าบริการ หรือเสียค่าบริการในอัตราที่ต่ำกว่าปกติ ซึ่งผู้ประกอบการมักจะเป็นผู้จ่ายในส่วนนี้อยู่แล้ว ที่สำคัญคือมักจะไม่มีการจำกัดเวลาใช้ในแต่ละวันหรือในแต่ละเดือน กลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มที่ใช้เวลาไปกับอินเทอร์เน็ตมากที่สุด แต่กลับมีการใช้เพื่อความบันเทิง การพูดคุยกันด้วยการ "Chat" หรือการเล่นเกมส์มากที่สุดเช่นกัน

สำหรับในกลุ่มนักธุรกิจ เป็นกลุ่มที่ผู้เชี่ยวชาญมองว่า เป็นกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างดี โดยใช้เพื่อความเท่าทันทางการค้ากับต่างประเทศ ในลักษณะของการส่งออก การลงทุน การเงิน การธนาคาร รวมทั้งข่าวสารต่างๆ ที่อาจจะทำให้มีผลกระทบทางด้านบวกกับเศรษฐกิจได้

จากข้อมูลด้านอาชีพที่ได้สำรวจจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตนั้น จะพบว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตแทบจะไม่มีผู้ที่เป็นนักธุรกิจเลย หากแต่ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ยืนยันว่า นักธุรกิจเป็นกลุ่มที่สำคัญกลุ่มหนึ่งที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การใช้งานอินเทอร์เน็ตทางด้านธุรกิจ มักจะเป็นไปในลักษณะรูปแบบองค์กรที่มีระบบการสื่อสารเฉพาะตัว มีการพัฒนาซอฟต์แวร์ที่เป็นลักษณะเฉพาะขึ้น เพื่อการใช้งานอย่างมีระบบ เพื่อให้สอดคล้องกับกิจการงานต่างๆ ที่เป็นรูปแบบใดๆ เป็นสำคัญ ถึงแม้จะยังคงใช้การส่งผ่านข้อมูลโดยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตก็ตาม ดังนั้นการใช้งานอินเทอร์เน็ตโดยทั่วไปของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจึงมีความแตกต่างกันกับการใช้อินเทอร์เน็ตในวงการธุรกิจ ผลที่ได้จึงมีความแตกต่างกัน เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญได้มีการกล่าวถึงผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในวงกว้าง รวมกันในทุกประเภท

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้มีการประเมินจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ซึ่งยังไม่มี การสำรวจ และแบ่งประเภทไว้อย่างแน่นอน ทำให้มีความเห็นแตกต่างกันไป ในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงต้องอาศัยการประมาณจากข้อมูลที่น่าจะอยู่ในช่วง 100,000-170,000 คน โดยในจำนวนนี้ผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่าน่าจะเป็นกลุ่มที่มีฐานะค่อนข้างดี เนื่องจากค่าบริการอินเทอร์เน็ตที่ยังต้องจ่ายในราคาแพง ค่าอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งค่าใช้จ่ายโทรศัพท์ในการติดต่อก็ล้วนแต่เป็นค่าใช้จ่ายในการใช้งานอินเทอร์เน็ตทั้งสิ้น

หากสังเกตข้อมูลของกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ต จะพบว่าสอดคล้องกับหลักของการแพร่กระจาย นวัตกรรมตามลำดับชั้น E-P-S Stage (Elite - Popularized - Specialized) ซึ่งจะพบว่า อินเทอร์เน็ตมีการกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มที่เป็น Elite ซึ่งมีสถานภาพที่เหนือกว่ากลุ่มบุคคลอื่นในการรับ นวัตกรรมได้ก่อนใครในสังคมเดียวกัน (พงศ์ชาติ วชิโรภาสภรณ์, 2539)

1.2 ลักษณะและสถานภาพการใช้งานของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะรู้จักอินเทอร์เน็ตมาเป็นเวลาเพียง 1-2 ปีเท่านั้น หรือเป็นร้อยละ 37 และร้อยละ 26 สำหรับผู้ที่รู้จักอินเทอร์เน็ตเป็นเวลานานขึ้น คือ 2-3 ปี ที่เหลือจะเป็นผู้ที่รู้จัก อินเทอร์เน็ตน้อยกว่า 1 ปี และมากกว่า 3 ปีขึ้นไปตามลำดับ

สำหรับระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างได้ใช้งานอินเทอร์เน็ตมานั้น ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 41 จะใช้ อินเทอร์เน็ตมาได้ไม่เกิน 1 ปี และร้อยละ 32 ใช้อินเทอร์เน็ตมาแล้ว 1-2 ปี ที่เหลือเป็นผู้ใช้ อินเทอร์เน็ตมาแล้วตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป (ข้อมูลทั้ง 2 ส่วนข้างต้นนี้จะเป็นข้อมูลช่วงเวลาตั้งแต่อดีต จนถึงขณะที่กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามในปี 2540 เท่านั้น)

เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเริ่มเปิดให้บริการในเชิงพาณิชย์แก่ประชาชนทั่วไป เมื่อปี 2537 เท่านั้นเอง ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจึงรู้จักและใช้งานอินเทอร์เน็ตมาเป็นเวลาได้ไม่นานเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 40 ใช้งานอินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยมากกว่า 20 ชั่วโมงต่อเดือน ทั้ง ๆ ที่หากเป็นสมาชิกอินเทอร์เน็ตที่เปิดให้บริการในเชิงพาณิชย์ ส่วนใหญ่จะจำกัดเวลาให้ใช้งานได้ไม่เกิน 20 ชั่วโมงต่อเดือน สอดคล้องกับข้อมูลที่ว่า กลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 69 ใช้บริการอินเทอร์เน็ตโดยไม่ต้องเสียค่าบริการ โดยมีทั้งได้ account จากสถานศึกษาที่เรียนอยู่ account จากองค์กรหน่วยงานที่สังกัด หรือการใช้ account ของผู้อื่นอีกทีหนึ่ง ซึ่ง account ในลักษณะนี้มักไม่มีการจำกัดเวลาในการใช้งานแต่ละเดือน ทำให้สามารถใช้งานได้เต็มที่ แต่มีข้อจำกัดสืบเนื่องจากการใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นเวลานานคือ ทำให้ผู้อื่นติดต่อเข้าสู่เครือข่ายได้ยาก เพราะมีผู้ใช้เต็มหรือทำให้ระบบทำงานช้ากว่าที่ควร เพราะมีผู้ใช้งานอยู่ในเครือข่ายขณะนั้นเป็นจำนวนมาก

เมื่อกลุ่มตัวอย่างที่มี account ฟรี ไม่สามารถใช้นั้นต่อไปได้อีก ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุอะไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 34 ยินยอมเสียค่าใช้จ่ายเอง เพื่อใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อไป (ในจำนวนนี้ร้อยละ 4 ผู้วิจัยพบว่าเป็นกลุ่มซึ่งมี account ทั้งแบบฟรี และเสียเงินอยู่ ดังนั้นผู้วิจัยจะพิจารณาว่าเป็นร้อยละ 30 ที่ยินยอมเสียค่าใช้จ่ายเองจริง ๆ) กลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 30 ไม่แน่ใจว่าควรจะเสียค่าใช้จ่ายเองเพื่อใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อไปดีหรือไม่ และร้อยละ 9 ตัดสินใจว่าจะไม่ยินยอมเสียค่าใช้จ่ายเองหากหมดสิทธิ์ใช้ account ฟรีต่อไป

ปัจจัยในเรื่องค่าใช้จ่าย ก็เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งจะทำให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเลือกใช้อินเทอร์เน็ตหรือไม่เช่นกัน ผู้วิจัยวินิจฉัยได้ว่า หากในประเทศไทยไม่มีการให้ account ฟรีแก่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตคงไม่ถึงจำนวน 100,000-170,000 ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นอย่างแน่นอน

จากการสำรวจลักษณะและเหตุผลของการใช้งานอินเทอร์เน็ตพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเหตุผลหลักคือ การใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 48 และใช้เพื่อติดตามข่าวสารต่างๆ รวมทั้งใช้เพื่อช่วยเหลือในเรื่องการเรียนและเพื่อความจำเป็นเนื่องจากงานที่ปฏิบัติอยู่

อย่างไรก็ดี บริการที่มีผู้ชื่นชอบและใช้งานบ่อยที่สุดกลับเป็น การใช้งานแบบ World Wide Web ซึ่งร้อยละ 54 ชอบ WWW มากที่สุด และร้อยละ 58 ที่ตอบว่าใช้ WWW บ่อยที่สุด ทั้งๆ ที่ไม่ใช่เหตุผลหลักในการใช้อินเทอร์เน็ตก็ตาม แต่กลุ่มตัวอย่างก็มักใช้ WWW เป็นช่องทางใหม่ในการ

อำนวยความสะดวกสบาย และการหาข่าวสาร เพราะสามารถตอบสนองลักษณะการใช้แบบพักผ่อน หย่อนใจได้ดีกว่าบริการแบบอื่นๆ เนื่องจากสามารถใช้งานง่าย มีการติดต่อกับผู้ใช้ด้วย Graphic รวมทั้ง ไม่ต้องจดจำคำสั่งมากมาย เพราะเพียงแค่ใช้งานโดยการ "พอยต์" และ "คลิก"(การใช้ Mouse ในการเลื่อนตัวชี้ไปที่ที่ข้อความ หรือรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสนใจ หาก ตัวชี้ที่ปรากฏบนจอเปลี่ยนจากรูป"ลูกศร" เป็นรูป"มือชี้" ก็หมายความว่าสามารถที่จะคลิก Mouse เพื่อติดต่อไปยังส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อความ หรือภาพนั้นๆ ได้ตามต้องการ) บนหน้าจอเท่านั้น ก็สามารถที่จะท่องเที่ยวไปตาม Web Site ต่างๆ ได้ตามที่ต้องการและสนใจ

2. ปัจจัยด้านโครงสร้างสังคมที่สัมพันธ์กับพัฒนาการของอินเทอร์เน็ต

2.1 ปัจจัยด้านโครงสร้างของมิติข่าวสาร สังคมวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านมิติข่าวสารในประเทศไทยของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าไม่มี ส่วนใดเลยที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการของอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นด้านสภาพของประเทศในเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศ การรับเทคโนโลยีที่เน้นความทันสมัย โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสม ศักยภาพของประเทศที่ยังต้องปรับปรุงอีกหลายด้านรวมทั้งผู้มีความรู้ และมีการศึกษามีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับประชากรทั้งประเทศ รวมทั้งคนไทยยังไม่มีสำนักเรื่องพึ่งพาตนเองในด้าน เทคโนโลยี

แต่อย่างไรก็ตามคนไทยกำลังสนใจเรื่องแนวคิด "มองไปข้างหน้า" (Looking forward) เพราะฉะนั้นจึงสนใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความทันสมัย และ ความเป็นสากลมากกว่าการที่จะมองความเหมาะสมในการรับเทคโนโลยีดังกล่าว

2.2 ปัจจัยด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้มีการเติบโตของอินเทอร์เน็ตมากที่สุด และสามารถผลักดันให้หน่วยอื่นของสังคมพัฒนาตามได้ ถึงแม้ว่าลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีอยู่เดิมจะเป็นลักษณะเศรษฐกิจเกษตรกรรมผสมอุตสาหกรรมก็ตาม ซึ่งโครงสร้างลักษณะนี้ ยังไม่ได้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการของอินเทอร์เน็ตในวงกว้าง แต่ด้านผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทัศนะว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมีศักยภาพในการตอบรับ ตอบสนองทางเทคโนโลยีได้สูง และเป็นจริงเป็นจังมากกว่าปัจจัยด้านอื่น เทคโนโลยีหลายอย่างที่พัฒนาขึ้นได้ ก็สืบเนื่องจากกระแสของเศรษฐกิจ และในกรณีของอินเทอร์เน็ต ก็แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า มีการพัฒนาทางเทคนิคเพื่ออำนวยความสะดวก

ต่อเศรษฐกิจมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทย ส่วนของเศรษฐกิจทางการค้า และธุรกิจระหว่างประเทศ จะเป็นส่วนที่มีความก้าวหน้า และมีความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีอย่างยิ่ง

2.3 ปัจจัยด้านโครงสร้างการเมือง

ปัจจัยทางการเมืองถูกมองว่าเป็นปัจจัยที่เชิงซ้ำที่สุด และมีแนวโน้มเป็นอุปสรรคมากที่สุด ต่อการเติบโตของอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะในเรื่องของการดำเนินงานของรัฐบาล ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาการสื่อสาร ระบบโทรคมนาคม หรือโครงการด้านสารสนเทศต่างๆ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ วิจัยข้อมูลทางความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง และจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ได้ข้อสรุปที่สอดคล้อง และเป็นเหตุเป็นผลกันว่า ปัจจัยด้านการเมืองเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการของอินเทอร์เน็ต มากที่สุด

3. ปัจจัยด้านทัศนคติที่สัมพันธ์กับพัฒนาการของอินเทอร์เน็ต

จากผลการวิจัยที่ผ่านมา สามารถสรุปถึงปัจจัยด้านทัศนคติ และโครงสร้างความคิดของคนไทยที่สัมพันธ์กับพัฒนาการของอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะมองอินเทอร์เน็ตในแง่ดีเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะ อินเทอร์เน็ตอาจจะถูกนำเสนอในแง่ลบด้วย แต่ไม่ปรากฏว่า จะทำให้คนไทยมีทัศนคติในแง่ลบไปได้ ซึ่งในส่วนนี้ ได้สรุปส่วนที่คาดว่าเป็นเหตุผลดังกล่าวคือ

3.1 ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไม่ต่อต้านเทคโนโลยีในระดับความรู้ ความเข้าใจ และอารมณ์ ความรู้สึก

3.2 ทัศนคติทางด้าน เรียนรู้ เชิงประเมินค่า (cognitive component) ยังไม่ชัดเจนเรื่องเกี่ยวกับ อินเทอร์เน็ต แต่อาจเป็นเพราะว่าอินเทอร์เน็ต เป็นเทคโนโลยีใหม่ แต่ผู้ใช้ก็มีความเห็นว่ อินเทอร์เน็ตมีประโยชน์ทั้งต่อตนเอง และสังคมไม่มากนักน้อย

3.3 ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต มีพฤติกรรมที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตในทางลบ ซึ่งมีแนวโน้มว่าไม่อาจกระทำได้ในสังคมภายนอก ทั้งๆ ที่ทราบดีว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้เชื่อว่า การกระทำดังกล่าวในอินเทอร์เน็ตจะไม่ถูกลงโทษ และสามารถหลบหลีก การถูกประณาม หรือ ความอับอายได้

3.4 คนไทยมีความเชื่อว่า โครงสร้างสังคมไทยมีปัญหาต่างๆ อยู่แล้ว เช่น รูปที่ผิดศีลธรรม โสเภณี ดังนั้น เมื่อสิ่งเหล่านี้ปรากฏในอินเทอร์เน็ต ก็ไม่ใช่เหตุของปัญหา เพียงแต่อาจเพิ่มความรุนแรงขึ้นได้บ้าง และยังคงเชื่อว่า อินเทอร์เน็ตเอง ก็ไม่ใช่ตัวที่แก้ปัญหาลงเหล่านี้ได้อยู่แล้ว

3.5 ผลที่ได้จากการใช้งานอินเทอร์เน็ตไม่ผิดจากที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตได้คาดหวังว่าจะได้รับ จากอินเทอร์เน็ตนัก จึงทำให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ยังคงมีทัศนคติที่ดีต่ออินเทอร์เน็ตต่อไป

ลักษณะของทัศนคติเช่นนี้ จะเอื้ออำนวยให้เกิดการรับอินเทอร์เน็ตได้อย่างรวดเร็วในช่วงแรก แต่เมื่อต่อมากายหลังแนวโน้มของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต จะมีอัตราการขยายตัวช้าลง เนื่องจากผู้ใช้แบบทดลอง หรือใช้เพราะค่านิยม หรือวัฒนธรรมการตามอย่างจะมีจำนวนลดน้อยลง จึงเหลือเพียงผู้ใช้ งานจริงๆ และเพื่อความจำเป็น (Necessity) เท่านั้น ผนวกกับความล่าช้าของรัฐบาลในการส่งเสริม เทคโนโลยีทางการสื่อสารอย่างจริงจัง ทำให้แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยยังไม่ชัดเจนเท่า ที่ควร

4. ผลกระทบที่เกิดจากอินเทอร์เน็ต

4.1 ผลกระทบทางด้านสังคม วัฒนธรรม

ผลกระทบทางด้านสังคม วัฒนธรรมจากอินเทอร์เน็ตนั้น แบ่งเป็น

(1) ผลกระทบโดยตรง

ทำให้เกิดการตื่นตัวในแง่ของข่าวสาร การตื่นตัวในเรื่องของการสื่อสารแบบใหม่ๆ ช่องทางใหม่ของการสื่อสารที่ต่างจากที่ได้สัมผัสมา เกิดช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนแนวคิด วัฒนธรรมที่สื่อถึงกันได้อย่างรวดเร็ว มีการกระจายข่าวสารจากบุคคล หรือสังคม หนึ่งสังคมใด ไปสู่สังคมอื่นๆ หรือบุคคลอื่นในระยะเวลาที่รวดเร็ว และไม่ต้องคำนึงถึงระยะทาง วัฒนธรรมการบริโภคอาจจะถูกกระทบมากขึ้น เพราะมีช่องทางเลือกได้มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ก็ยังถือว่าในปัจจุบันอินเทอร์เน็ต จะยังไม่สามารถสร้างผลกระทบ ใดๆที่เป็นรูปธรรมมากนักในระดับสังคมวัฒนธรรมไทย เพราะเพิ่งเป็นระยะเริ่มต้น และเริ่มที่จะ ทดลองเรียนรู้ (Trial Stage) มากกว่า

(2) ผลกระทบโดยอ้อม

เนื่องจากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตยังมีจำนวนน้อยมาก แต่สิ่งที่เป็นเนื้อหาของอินเทอร์เน็ต กลับเป็นที่สร้างผลกระทบความตื่นตัว ให้ทั้งแก่ภาครัฐ และเอกชนในวงกว้าง โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีการใช้ สืบเนื่องมาจากสื่อมวลชนที่เสนอข่าวต่างๆ ทั้งด้านดี และด้านเสียให้เป็นที่สนใจแก่คนในสังคมอย่างมากมายในระยะแรก และยังนำเสนอข่าวสารต่างๆ รวมทั้งเนื้อหาของอินเทอร์เน็ต ประโยชน์ โทษอย่างสม่าเสมอจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสามารถสร้างผลกระทบในวงกว้าง ได้มากกว่าตัวสื่ออินเทอร์เน็ตเอง รวมทั้งทำให้ประชาชนสนใจอินเทอร์เน็ต และอยากลองใช้มากขึ้น

4.2 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

อินเทอร์เน็ตสร้างผลกระทบในด้านบวกแก่การดำเนินธุรกิจ เศรษฐกิจในประเทศไทย ทั้งด้านการอำนวยความสะดวก การลดต้นทุนของสินค้า และที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือสร้างช่องทางทางธุรกิจใหม่ๆ เช่นบริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์ บริษัทรับออกแบบ เขียนโปรแกรมใช้งานบน Home Page เป็นต้น รวมทั้งสามารถทำให้เกิดการพัฒนาในเรื่องเทคโนโลยีการค้า สร้างแนวคิดใหม่ๆ ในการที่จะแข่งขันทางการค้ากับต่างประเทศโดยการสร้างความเท่าทันทางด้านข่าวสาร ความรวดเร็วทางด้านระบบเงินตรา การเงิน การธนาคาร

4.3 ผลกระทบด้านการเมือง

อินเทอร์เน็ตยังไม่สามารถสร้างผลกระทบทางการเมืองได้ชัดเจนมากนัก นอกจากความตื่นตัว และการเพิ่มประเด็นในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการหาเสียง และสร้างภาพลักษณ์การมีวิสัยทัศน์ของนักการเมืองได้มากขึ้น แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนมากที่สุดก็คือการทำ Poll ทางด้านการเมืองในอินเทอร์เน็ต การหาเสียงผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งก็ยังไม่เป็นที่ประสบความสำเร็จนัก เพราะข้อมูลไม่ครอบคลุม และยังไม่สามารถเข้าถึงประชาชนในชนบทได้ ทั้งนี้หากพิจารณาเปรียบเทียบกับแนวความคิดแบบ Futurists ในเรื่องของการออกเสียงจากประชาชน โดยตรงในการแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจทางการเมือง (Direct Democracy) ที่จะเข้ามาแทนระบบรัฐสภา หรือเสริมระบบการออกเสียงในรัฐสภาสำหรับในประเทศไทยแล้ว ก็คงยังเป็นไปได้ยาก หรือยังเป็นไปไม่ได้ในระยะ 5-10 ปีข้างหน้าอย่างแน่นอน

5. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยเนื่องจากผลของอินเทอร์เน็ต

ผู้เชี่ยวชาญได้มีการทำนายความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย เนื่องจากผลของอินเทอร์เน็ต เอาไว้สองแนวทางคือ

แนวทางที่ 1 เป็นแนวทางที่ผู้เชี่ยวชาญคาดหวังว่าอยากให้เกิดขึ้นในประเทศไทย เพราะในต่างประเทศก็มีความเป็นไปได้สูงว่าความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะสามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งการมองไปอนาคตดังกล่าว อาศัยการมองที่ตัวเทคโนโลยีแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้นำบริบทของสังคมไทยมา (Technology in Itself) พิจารณาร่วมด้วย ซึ่งจะก่อให้เกิดยุคของ "สารสนเทศ คือ อำนาจ" ซึ่งหมายถึงว่า ผู้มีสื่อที่มีพละพลาภาพ และมีข้อมูลสารสนเทศอยู่ในมือก็จะสามารถควบคุมได้ทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ซึ่งนั่นย่อมหมายถึงระบบโครงสร้างสังคมโดยรวมจะมีความเปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบันอย่างแน่นอน ยกตัวอย่างเช่น

(1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

ผู้เชี่ยวชาญแสดงทัศนะว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเกิดจากคุณลักษณะของอินเทอร์เน็ตที่ความอิสระในการติดต่อสื่อสารถึงกัน หากจะพิจารณาแล้วจะทำให้เกิดปรากฏการณ์ "Globalization from Below" ซึ่งหมายถึงว่ากลุ่มคนระดับล่าง หรือกลุ่มคนที่ถูกปกครองจะสามารถสื่อสารข้อมูลข่าวสารถึงกันได้โดยอิสระ และไม่ถูกปิดกั้นโดยชนชั้นปกครอง หรือรัฐ เนื่องจากไม่สามารถควบคุมการสื่อสารที่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้ เพราะควบคุมยาก

***อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นในกรณีนี้ว่า การที่อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่ควบคุมได้ยาก คนในสังคมจึงสามารถที่จะติดต่อสื่อสารถึงกันได้โดยอิสระ โดยเฉพาะรูปแบบการเผยแพร่ข่าวสาร ภาพ หรือข้อมูลต่างๆ ที่เป็นสาธารณะเนื่องจากไม่ต้องถูกการควบคุมหรือตรวจสอบทางกฎหมายเช่นสื่ออื่นๆ ซึ่งอาจดูเหมือนจะเป็นข้อดีในส่วนหนึ่งก็จริง สำหรับผู้ที่ต้องการเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ ตามที่ต้องการ ไปสู่คนอื่นๆ หรือสังคมอื่นๆ หรือการจัดกลุ่มสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนในที่ต่างๆ ทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง การเรียกร้องในเรื่องต่างๆ หรือเรื่องที่ถูกปิดกั้นจากรัฐบาล จากกฎหมายของประเทศนั้นๆ ได้เมื่อปรากฏในสื่ออื่นๆ แต่ในขณะเดียวกันการที่ข้อมูลข่าวสารในอินเทอร์เน็ตไม่ถูกควบคุม กลับเป็นผลให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนหนึ่งที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อ "สังคมโลก" ใช้เป็นช่องทางการสื่อสาร ข้อมูล ภาพ เสียง ฯลฯ ที่สามารถสร้างผลร้ายให้แก่ผู้ที่บริโภคข้อมูลข่าวสารต่างๆ เหล่านั้นได้ และผู้บริโภคที่บริโภคข้อมูลดังกล่าวก็ถือว่าเป็นการใช้บริการอินเทอร์เน็ตในด้านลบเช่นกัน ยกตัวอย่างในเรื่องของภาพโป๊ที่มีอยู่มากมายในอินเทอร์เน็ต ซึ่งหากดูตามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้เน็ตของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจมา จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 65 เคยพบ Website ที่มีรูปโป๊เปลือยให้บริการ หรือมีแนวโน้มเพื่อขายบริการทางเพศ ร้อยละ 29 เคยพบ Website ที่มีข้อมูลในการโฆษณาชวนเชื่อ สร้างความ

เข้าใจผิด หรือหลอกลวง เป็นต้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 51 ยอมรับว่าเคยใช้บริการในด้านลบ เช่น การดูภาพโป๊ ที่เสนอเป็นตัวอย่างดังกล่าวไปแล้วไม่มากนัก

(2) การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทัศนะ ถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม อย่างหนึ่งก็คือ ระบบ Electronic Commercial ซึ่งจะเกิดขึ้น ทำให้เป็นผลดีแก่เศรษฐกิจการค้า การทำธุรกิจทั้งภายในและต่างประเทศ ซึ่งหากจะแปลความหมายโดยรวม ก็คือ การทำธุรกิจการค้าทาง อิเล็กทรอนิกส์ ยกตัวอย่างง่าย ๆ เช่น การสั่งซื้อ สั่งจ่ายของต่างๆ โดยผ่านทางเครือข่ายสารสนเทศ โดยไม่ต้องเดินทางไปด้วยตัวเอง ซึ่งในส่วนนี้ จะเป็นการประหยัดทั้งเวลา และต้นทุนทั้งฝ่ายผู้ขาย และผู้ซื้อ

อย่างไรก็ตาม การทำนายแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางที่ 1 จะต้องเร่งปรับปรุง เงื่อนไขหลายๆ ประการเสียก่อน ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวได้เป็นข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ที่จะนำเสนอใน ข้อ 6 "ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข การรับและการใช้อินเทอร์เน็ต" ต่อไป

แนวทางที่ 2 เป็นแนวทางที่ ผู้เชี่ยวชาญได้ทำนายแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคำนึงถึง ความเป็นไปได้มากที่สุด โดยพิจารณาจากบริบทของสังคมไทยที่ให้เห็นอยู่ในปัจจุบันเป็นพื้นฐาน โดย แบ่งเป็นหัวข้อต่างๆ ดังนี้

(1) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

- แง่ดี เด็กไทยทั่วไปจะฉลาดมากขึ้น ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้มากขึ้น สามารถสร้างสังคมทางการสื่อสารย่อยๆ ขึ้นมาได้ และมีความเสรีในการสื่อสารมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังไม่ถึงขั้นที่จะปฏิวัติการติดต่อสื่อสารของคนในสังคมได้

- แง่ร้าย ผู้ที่มีโอกาสในการที่จะลดความได้เปรียบจะสามารถทำได้ง่ายเข้า ทำให้ช่องว่างทางชั้นชั้นกว้างมากขึ้น เกิดความเสียเปรียบมากขึ้น ลักษณะของการบริโภคนิยมจะมีมากขึ้น จะต้องพึ่งพิงเทคโนโลยีมากขึ้นกว่าในปัจจุบัน ชีวิตที่เรียบง่ายจะถูกหลงลืมไปได้

(2) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ

-แง่ดี คือมีการเปลี่ยนการติดต่อทางธุรกิจจะรวดเร็วฉับไวมากขึ้น รูปแบบของบริษัทอาจมีขนาดเล็กลง แต่สามารถประกอบปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับองค์กรใหญ่ๆ รวมทั้งมีการสร้างงานใหม่ๆ และช่องทางทางธุรกิจใหม่ๆ ได้

-แง่กลางๆ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าอาจจะยังไม่มี การเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากนัก เพราะต้องมีการแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบ Electronic Commercial เพื่อรองรับการส่งออก หรือนำเข้าโดยระบบการซื้อขายแบบใหม่ นอกจากระบบ EDI (Electronic Data Interchange) ที่จะเกิดขึ้นก่อน

อนึ่ง ไม่มีผู้เชี่ยวชาญท่านใดมีความเห็นว่าอินเทอร์เน็ต จะสร้างความเปลี่ยนแปลงให้แก่เศรษฐกิจในทางแง่ร้ายเลย

(3) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองนั้น ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นคล้ายคลึงสอดคล้องกันว่าทำนายการเปลี่ยนแปลงได้ยาก ถึงแม้จะเป็นไปในระยะสั้น เพียง 5 - 10 ปีก็ตาม เนื่องจากขาดความชัดเจน มีการเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยครั้ง แนวโน้มจึงจะเป็นไปอย่างไม่ชัดเจนนัก แต่อาจจะออกมาในรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ การทำ Homepage ของพรรคการเมืองต่างๆ มีการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้งานมากขึ้น เพราะนักการเมืองมีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมากขึ้น (เนื่องจากปัจจุบัน มีโครงการอบรมการใช้อินเทอร์เน็ตแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งแล้ว ด้วยการสนับสนุนของ NECTEC) การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่มีช่องทางมากขึ้น เพิ่มจากสื่ออื่นๆ ซึ่งก็จะทำให้ช่องว่างระหว่างอำนาจรัฐและประชาชนแคบเข้ากว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

(4) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติของคนไทย

-แง่ดี ทัศนคติของคนไทยต่อสิ่งรอบตัวจะดีขึ้น โดยเฉพาะเทคโนโลยี การเรียนรู้ต่อสิ่งต่างๆ จะได้รับการพัฒนาและขยายโลกทัศน์

-แง่กลางๆ ทัศนคติของคนไทย คงไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปเท่าไร ยกเว้นทัศนคติในเรื่องบริโภคนิยม

6. ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข การรับและการใช้อินเทอร์เน็ต

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขการรับ และการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 6.1 ข้อเสนอแนะเพื่อความเติบโตของอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย
- 6.2 ข้อเสนอแนะในเรื่องการรู้จักใช้อินเทอร์เน็ต และความสามารถในการแยกแยะข้อมูล
- 6.3 การแก้ไขปัญหาเรื่องข้อมูลที่เป็นพิษภัย และการใช้งานในทางที่ผิด

6.1 ข้อเสนอแนะเพื่อความเติบโตของอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

ผู้เชี่ยวชาญมีทัศนะว่า ประเทศไทยยังขาดสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การเติบโตของอินเทอร์เน็ต ดังนี้

6.1.1 ข้อเสนอแนะเรื่องการศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่าประเทศไทย ยังมีผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่จะใช้อินเทอร์เน็ตได้ในจำนวนที่น้อยมาก จึงควรสนับสนุนให้มีการศึกษาเพื่อรองรับการใช้งานอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ และพื้นฐานทางด้านคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้รัฐบาลควรให้ความสำคัญในการปูพื้นฐานการศึกษาของเยาวชนในระดับประถมศึกษา 1 ถึงประถมศึกษา 6 เพราะถือเป็นช่วงสำคัญในการสร้าง และปลูกฝังทรัพยากรมนุษย์ที่จะมีคุณภาพต่อไป

6.1.2 ข้อเสนอแนะเรื่องปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)

ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่า เป็นสิ่งที่ต้องเร่งพัฒนาอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นเรื่องไฟฟ้า และพื้นฐานด้านโทรคมนาคมโดยเฉพาะสายโทรศัพท์ โดยลดการผูกขาดลงจากที่เป็นอยู่ให้มากขึ้น แบ่งเขตสัมปทานให้เล็กลง และให้สัมปทานแก่บริษัทหลาย ๆ บริษัทมากขึ้น

6.1.3 ข้อเสนอแนะเรื่องราคาค่าบริการอินเทอร์เน็ต

ควรให้มีค่าบริการอินเทอร์เน็ตในราคาที่ถูกลงกว่าในปัจจุบัน โดยให้การสื่อสารแห่งประเทศไทย กำหนดอัตราส่วนแบ่งจากผู้ประกอบการให้ลดลง เพื่อลดต้นทุน และควรมีการกำหนดราคาที่แน่นอนกว่าที่เป็นอยู่

6.1.3 ข้อเสนอแนะเรื่องการกระจายความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต

ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่าควรสร้างโอกาสการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการให้ข้อมูลในอินเทอร์เน็ต การสนับสนุนให้องค์กรหรือหน่วยงานที่ทำงานด้านสังคม สามารถนำเสนอข้อมูลความรู้ต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ตบ้าง นอกเหนือจากที่ปัจจุบันมักจะเป็นแหล่งกระจายข้อมูลของกลุ่มนายทุนเป็นส่วนใหญ่ ถือเป็นการสร้างประชาธิปไตยในการนำเสนอหรือแพร่กระจายข่าวสารได้อย่างเท่าเทียมกันและหลายแง่มุมมากขึ้น

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอให้มีการกระจายการบริการอินเทอร์เน็ต ในรูปแบบการบริการที่เป็นสาธารณะ เพื่อไม่ให้อินเทอร์เน็ตกลายเป็นสินค้าที่ชาวบ้านจะต้องซื้อหาในราคาแพงต่อไป โดยการติดตั้งจุดบริการในที่ต่าง ๆ เช่น สถานีราชการ โรงเรียน ซึ่งปัจจุบันมีโครงการที่ NECTEC ดูแลอยู่ในลักษณะนี้เช่นกัน แต่ก็ต้องขึ้นอยู่กับว่ารัฐบาลมีความจริงจังที่จะสนับสนุนมากเท่าไรด้วย

6.2 ข้อเสนอแนะในเรื่องการรู้จักใช้อินเทอร์เน็ต และความสามารถในการแยกแยะข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญได้ตั้งข้อสังเกตว่าคนไทยจะมีลักษณะการรับสิ่งใหม่ ๆ ได้เร็ว แต่ก็ยังขาดความเข้าใจ หรือการศึกษาต่อสิ่งนั้นๆ ทำให้เกิดความบกพร่องต่อการใช้สิ่งเหล่านั้นเสมอ ในกรณีอินเทอร์เน็ตก็เช่นเดียวกัน ผู้ใช้ส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในจุดประสงค์หลัก และธรรมชาติของอินเทอร์เน็ต รวมทั้งยังขาดประสิทธิภาพในการแยกแยะข้อมูล ซึ่งมีทั้งข้อมูลที่มีประโยชน์ และข้อมูลที่เป็นโทษ ผู้เชี่ยวชาญจึงให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตดังนี้

6.2.1 การรู้จักการวิเคราะห์ และวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่าคนไทยจะต้องเริ่มหัดนิสัยการวิเคราะห์ และทำความเข้าใจต่อเทคโนโลยีที่กำลังใช้อยู่ และที่กำลังจะนำมาใช้ต่อไปให้ถ่องแท้เสียก่อน เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่ต้องพึ่งพิงทางเทคโนโลยี ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีต่างๆ ที่พัฒนาขึ้นเองจึงไม่มี การศึกษาสิ่งที่น่าสนใจใหม่จึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตจะต้องทำความเข้าใจว่าเมื่อใช้แล้วจะเกิดผลกระทบอย่างไรต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ทั้งระยะสั้น ระยะยาว ทั้งในแง่ดี และแง่ที่เป็นโทษ เมื่อได้คำตอบแล้วก็จะสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถป้องกันผลทางด้านลบที่อาจจะเกิดขึ้นได้

6.2.2 การรู้จักใช้สติ และความมีวินัย

ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจะต้องรู้จักใช้สติ ในการไตร่ตรองข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในอินเทอร์เน็ต ถึงข้อเท็จจริงที่ได้รับ สร้างนิสัยไม่รู้อะไรอย่าทำตัวเป็นผู้บริโภคข้อมูลสารสนเทศแต่อย่างเดียว ควรฝึกการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ และสังเคราะห์ข้อมูล โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตคนอื่น หรือสร้างข้อมูลให้แก่สังคมด้วย นั่นคือ "การรับอย่างพินิจพิจารณา ใช้อย่างพินิจพิจารณา สุดท้ายก็คือการให้"

และเมื่อรู้จักที่จะพิจารณาไตร่ตรองข้อมูล ทั้งการรับและการให้แล้ว ก็ควรที่จะเป็นผู้ใช้ที่มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่องานตนเองและสังคม การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอินเทอร์เน็ตนั้นจะต้องใช้ความมีวินัยส่วนตนสูง เนื่องจากไม่มีการควบคุมอันเข้มงวด ทำให้ผู้ที่ขาดวินัยหรือความรับผิดชอบ จะสร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคมหรือแม้แต่ตนเองได้ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

6.2.3 การอบรมสั่งสอน และการศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่า การรู้จักแยกแยะสิ่งถูกและผิดในสังคม ตลอดจนข้อมูลที่มีในอินเทอร์เน็ตนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องถูกสร้างตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ดังนั้นสถาบันครอบครัวจะต้องคอยปลูกฝังให้เด็กรู้จักการคิดด้วยเหตุผล รู้จักแยกแยะว่าอะไรดี อะไรไม่ดี และเมื่อเข้ารับการศึกษแล้ว สถาบันโรงเรียนก็ควรมีการปรับปรุงการศึกษาให้เด็กมีการทำงาน หรือภาคปฏิบัติมากกว่าที่เป็นอยู่ ให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ และแก้ปัญหาด้วยตัวเองโดยมีครูอาจารย์เป็นผู้แนะแนวทางให้ ก็จะได้ผลดีกว่าที่ให้เด็กท่องจำจากในหนังสือ และเมื่อเด็กได้มีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ตก็ต้องเป็นหน้าที่ของครูอาจารย์ หรือผู้ปกครองที่จะต้องคอยสอดส่องดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดเช่นกัน

6.3 การแก้ไขปัญหาเรื่องข้อมูลที่เป็นพิษภัย และการใช้งานในทางที่ผิด

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทัศนะว่า การแก้ไขปัญหาเรื่องพิษภัยในอินเทอร์เน็ตยังเป็นสิ่งที่เป็นปัญหาในทุก ๆ ประเทศ เพราะการควบคุมดูแลที่ยากลำบาก ดังนั้นผู้ใช้ หรือผู้ปกครองจะต้องดูแลกันเอง จนกว่าจะมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพมาช่วยกำกับดูแล เพราะอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อใหม่ ซึ่งโดยธรรมชาติแล้ว สามารถเป็นช่องทางให้เกิดการใช้งานในทางลบได้ง่าย โดยผู้ที่กระทำสามารถหลบหลีกความผิดได้ง่ายเช่นกัน ดังนั้นสังคมจึงควรที่จะเร่งหากลไกแบบใหม่ที่จะขึ้นมาดูแลในส่วนนี้ต่อไป

อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมีความคิดเห็นสองคล้องกันว่าเทคโนโลยีใดๆ ก็ตาม ไม่จำเพาะแต่อินเทอร์เน็ต ย่อมมีทั้งประโยชน์และโทษทั้งสิ้น ซึ่งส่วนนี้ไม่ใช่เป็นสิ่งสำคัญเทียบเท่าความสำคัญในแง่ของผู้ใช้ ที่จะต้องเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีนั้นๆ ว่ามีศักยภาพ หรือมีคุณสมบัติที่พร้อมจะใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นหรือไม่

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวินิจฉัยปัจจัยต่างๆ ทั้งด้านโครงสร้างสังคม และทัศนคติ ที่สัมพันธ์กับพัฒนาการของอินเทอร์เน็ตนั้น ผู้วิจัยได้ค้นพบว่า ปัจจัยต่างๆ มีการตอบสนองต่อเทคโนโลยีแตกต่างกันไปตามบทบาทที่เป็นอยู่ของปัจจัยนั้นๆ ในสังคมไทย ยกตัวอย่างเช่น การสำรวจความคิดเห็นทางด้านโครงสร้างด้านข่าวสารในสังคมถึงศักยภาพด้านต่างๆ เช่นสถานะทางด้านการเป็นสังคมยุคสารสนเทศของประเทศไทย ความทันสมัยของเทคโนโลยีด้านสารสนเทศ ลักษณะการรับเทคโนโลยีต่างๆ เท่าที่ผ่านมา จำนวนผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่จะใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ รวมทั้งประสิทธิภาพและความทั่วถึงของเครือข่ายการสื่อสาร ที่ถือว่าเป็นปัจจัยที่จะสามารถเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการของอินเทอร์เน็ตนั้น ปรากฏว่า ไม่มีปัจจัยด้านใดเลยที่มีศักยภาพพอเพียงที่จะเอื้ออำนวยต่อพัฒนาการของอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยได้ ซึ่งนั่นหมายถึงว่าด้านโครงสร้างข่าวสารของประเทศไทยที่มีอยู่เดิม ยังไม่สามารถตอบสนองต่อการเติบโตของอินเทอร์เน็ตได้อย่างเต็มที่

ทั้งนี้ สามารถสรุปลักษณะการตอบสนองต่ออินเทอร์เน็ต ของแต่ละปัจจัยในสังคมไทยจากการวิจัยในครั้งนี้ได้ดังนี้

ปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม ตอบสนองได้อย่างรวดเร็วในระยะแรก แต่จะช้าลงเมื่อเวลาผ่านไป จนมีลักษณะที่คงที่ ถือว่าเอื้ออำนวยต่อพัฒนาการของอินเทอร์เน็ตในระยะแรกเท่านั้น

ลักษณะเด่นด้านบทบาทที่นำมาพิจารณา คือแนวค่านิยม แนวความคิด การศึกษา ทัศนคติของผู้ใช้ วัฒนธรรมของคนในสังคมโดยทั่วไป

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว และยังคงเร็วคงที่เมื่อเวลาผ่านไป ถือว่าเอื้ออำนวยต่อพัฒนาการของอินเทอร์เน็ตทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

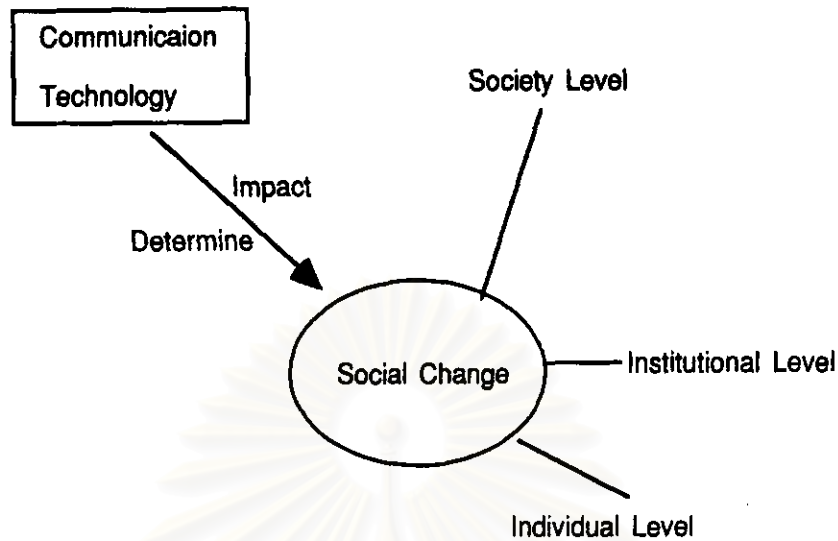
ลักษณะเด่นด้านบทบาทที่นำมาพิจารณา คือ ความจำเป็นทางด้านการค้าขาย และธุรกิจ ความจำเป็นในด้านข่าวสาร ความจำเป็นในการติดตามกระแสตลาดโลก

ปัจจัยด้านการเมือง การปกครอง ตอบสนองช้า และยังคงช้าต่อไปเมื่อเวลาผ่านไป ถือว่าเป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการของอินเทอร์เน็ต ทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

ลักษณะเด่นด้านบทบาทที่นำมาพิจารณา คือ ศักยภาพของนักการเมือง ความรู้ความสามารถ และพฤติกรรม ประสิทธิภาพของรัฐบาล หน้าที่รับผิดชอบ และสถานการณ์ทางการเมือง การปกครอง

อย่างไรก็ตาม ทั้งสามปัจจัย เป็นปัจจัยในระดับโครงสร้างซึ่งมีความเกี่ยวพันกันอย่างแนบแน่น รวมทั้งปัจจัยย่อยต่างๆ มีมากมายและเป็นตัวร่วมในทั้งสามปัจจัย เช่น ปัจจัยย่อยในเรื่องความรู้ พื้นฐานโครงสร้างทางโทรคมนาคม ทักษะคิดของคนไทย เป็นต้น การพิจารณาแยกเช่นนี้ จึงเป็นเรื่องยากที่สุด ที่จะพิจารณาแยกขาดจากกันโดยสิ้นเชิงได้ ดังนั้นจึงต้องอาศัยการวินิจฉัยบทบาทที่เด่นชัด ของแต่ละปัจจัยตามที่กล่าวไปแล้ว

เมื่อพิจารณาถึงคำตอบตามวัตถุประสงค์ในข้ออื่นๆ เช่น ผลกระทบ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง จะเห็นได้ว่าเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกันทั้งสิ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างสังคมไทยนั้น ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี หรือพัฒนาการของเทคโนโลยีเป็นหลัก เมื่อนำมาพิจารณาเพื่อพิสูจน์ตาม "ทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดแห่งสำนักไดรอนโต" (Communication Technology Determinism) พบว่าเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเป็นสาเหตุหลัก (Prime Mover) ในการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในสังคม ตามแนวคิดของ H. Innis ตามแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2

แผนภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เนื่องจากผลของเทคโนโลยีการสื่อสาร

แต่ในขณะเดียวกัน หากจะกล่าวว่า โครงสร้างสังคมไทยก็มีส่วนเป็นตัวกำหนดความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีนั้น ก็ไม่ผิดเสียทีเดียว เนื่องจากการพัฒนาการของอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ในสังคมไทยด้วยเช่นกัน แต่ผู้วิจัยวินิจฉัยว่า ในสังคมไทยนั้น ปัจจัยทางสังคมมิใช่ตัวกำหนด ในการที่จะประดิษฐ์คิดค้นเทคโนโลยีขึ้นมาได้ เนื่องจากเรามักจะเป็นประเทศผู้บริโภคเทคโนโลยี ไม่ใช่ผู้พัฒนาเทคโนโลยีและการนำเข้าเทคโนโลยี โดยเฉพาะกรณีของอินเทอร์เน็ตที่ผู้วิจัยทำการศึกษา ก็ไม่ใช่เพราะความจำเป็นในสังคมเป็นเหตุผลหลัก เพราะหากพิจารณาภายในโครงสร้างสังคมโดยรวมแต่เดิม จะเห็นว่าไม่มีความเอื้ออำนวย หรือมีความพร้อมเหมาะสมที่จะนำอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้เพื่อประโยชน์สูงสุดได้เลย เพียงแต่การเติบโตของอินเทอร์เน็ตจะขึ้นอยู่กับ การตอบสนองของโครงสร้างสังคมไทยอย่างไรเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงเนื่องจากผลของอินเทอร์เน็ตที่เกิดขึ้นในประเทศไทยดังที่ปรากฏในผลการวิจัย พบว่ายังเป็นภาพที่ยังไม่แจ่มชัดนัก เมื่อพิจารณาพร้อมกับทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดแห่งสำนักตรอนโด การวิเคราะห์สังคมไทยในเรื่องของพลังการผลิตด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะในขั้นตอนประดิษฐ์คิดค้น (Invention) นั้น มักจะไม่ได้เกิดขึ้นดังที่กล่าวแล้ว แต่กลับข้ามขั้นตอนโดยการนำเทคโนโลยี(จากการนำเข้า)ไปใช้เลย ซึ่งหากพิจารณาตามแนวคิดของทฤษฎีนี้ ในซีกที่เชื่อว่า ความจำเป็นในสังคม จะเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทั้งในระดับการประดิษฐ์คิดค้น และการนำไปใช้ (Application) นั้น ย่อมเป็นหลักฐานยืนยันได้ว่า สังคมนั้น ก็ต้องมี

ความหิวกระหายที่จะนำเทคโนโลยีนั้นๆ มาใช้เพื่อความจำเป็นในสังคมนั่นเอง ดังนั้น สถานภาพ และสถานการณ์ของสังคมในขณะนั้นย่อมสูงงอมที่จะใช้เทคโนโลยีนั้นได้อย่างเต็มที่ เทคโนโลยีก็จะส่ง อิทธิพลที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงสังคมได้อย่างเต็มที่เช่นกัน แต่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงในทาง ที่ดีหรือไม่ดีนั้นย่อมต้องขึ้นอยู่กับการนำไปใช้ว่าใช้อย่างไรเท่านั้น

หากแต่สังคมไทยครอบครอง และนำเทคโนโลยีมาใช้โดยปราศจากขั้นตอนการประดิษฐ์คิดค้น ความพร้อมพรั่งเหมาะสมทางศักยภาพในเบื้องต้นจึงยังเป็นรองสังคมที่ให้กำเนิดโดยแท้จริง อีกทั้ง แนวคิดที่เป็นลักษณะเด่นๆ ของทฤษฎีนี้ข้อหนึ่ง ยังได้กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยีแต่ละชนิดก็จะเหมาะสม กับรูปแบบโครงสร้างสังคมแต่ละอย่าง ยังเป็นเครื่องตอกย้ำว่า สถานภาพความพร้อม และบริบทใน สังคมไทยเอง ก็มีส่วนที่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะกำหนดการพัฒนาการของเทคโนโลยีนั้นๆ ได้ หากนำมา ใช้เพื่อพิจารณาในกรณีของอินเทอร์เน็ต ย่อมถือว่าสามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่อินเทอร์เน็ตไม่ สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงอะไรในสังคมไทย ได้ชัดเจนนักได้ ประกอบกับปัจจัยด้านโครงสร้าง บางปัจจัย เช่นการเมือง ก็ยังเป็นอุปสรรคต่อการเติบโตของอินเทอร์เน็ต ทั้งๆ ที่ควรจะเป็นปัจจัย สำคัญที่จะสนับสนุน และเอื้ออำนวยอย่างที่สุด รวมทั้งปัจจัยบ่งชี้การเติบโตของอินเทอร์เน็ตต่างๆ ที่ จะทำให้เกิดพัฒนาการของอินเทอร์เน็ตมากจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในวงกว้างได้นั้น ก็ยังคงเป็นอุปสรรคอยู่ เช่น ความรู้ รายได้ประชาชาติ ราคาค่าบริการ โครงสร้างพื้นฐานด้าน คมนาคม เป็นต้น

ดังนั้น ประเทศที่ต้องพึ่งพิงทางด้านเทคโนโลยีอย่างประเทศไทย อย่างน้อยหากไม่สามารถ ที่จะประดิษฐ์คิดค้นเทคโนโลยีเองได้ ก็ควรต้องมีความตระหนักถึงสถานการณ์ที่อ่อนด้อยในด้านต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการรับการใช้ และพัฒนาการของอินเทอร์เน็ต และต้องพยายามผลักดันตนเองให้ เกิดสถานภาพที่เหมาะสม เอื้ออำนวย ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างจริงจัง ในการรับ การใช้อินเทอร์เน็ตให้มากที่สุดให้ได้ ผลการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเนื่องจากเทคโนโลยี ก็จะได้เด่นชัด ขึ้นในอนาคตอันใกล้

ทั้งนี้ลักษณะของอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยนั้น จะเข้ากับแนวคิดของ Stewart F. ที่ว่า เทคโนโลยีจะมีความสัมพันธ์กับสภาพของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ก็ต่อเมื่อมีความสืบเนื่องจาก ความจำเป็นในสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งหากนำมาพิจารณาตามแนวคิดของเทคโนโลยีที่ว่า :-

(ก) มีมิติในตัวเอง 3 ด้าน

- (1) อินเทอร์เน็ต มีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา
- (2) อินเทอร์เน็ต มีแหล่งกำเนิดในประเทศที่พัฒนาแล้ว
- (3) อินเทอร์เน็ตผูกพันกับระบบการผลิตในสังคมไทย

(ข) อินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่กำเนิดจากสังคมตะวันตก อาจไม่เหมาะสมกับสังคมในประเทศด้อยพัฒนา เช่นสังคมไทย เพราะการลอกเลียนแบบหรือการเอาเทคโนโลยีทั้งหมดอาจจะมีผลให้อัตราการพัฒนาการลดลง หรือเกิดความต้องการพึ่งพิงเทคโนโลยีจากตะวันตกมากยิ่งขึ้นจนเกินความจำเป็น ซึ่งแนวคิดนี้ จะเห็นจริงได้ในงานวิจัยชิ้นนี้

สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับทัศนะที่มีต่อเทคโนโลยีนั้น สำหรับประเทศไทยจะพบว่า คนไทยจะมีทัศนะที่ถือว่าเทคโนโลยีคือเครื่องแก้ปัญหาสังคม สังเกตได้จากผลการวิจัยซึ่งพบว่าคนไทยจะรับอินเทอร์เน็ตมาเพื่อผลทางด้านความทันสมัย และคิดว่าอินเทอร์เน็ตจะสามารถพลิกหน้าใหม่ ของระบบการติดต่อสื่อสาร และพัฒนาระบบโครงสร้างต่างๆ ในสังคมไทยไปในทางที่ดีขึ้นได้ ซึ่งในความเป็นจริง กลับต้องพิจารณาจากปัจจัยร่วมอื่นๆ ในสังคมด้วยมากมาย

อนึ่ง จะสังเกตได้ว่า ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ต และผู้เชี่ยวชาญ ในงานวิจัยชิ้นนี้ มีความแตกต่างกันเล็กน้อย และมีทิศทางไปในทางเดียวกัน จะแตกต่างกันก็แต่เพียงความลึกของข้อมูล ซึ่งผู้เชี่ยวชาญสามารถให้ได้มากกว่า ที่เป็นเช่นนี้เพราะ หากเทียบจากระดับการศึกษาแล้ว พบว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการศึกษาเฉลี่ยในระดับสูงดังนี้คือ ปริญญาเอก 2 % ปริญญาโท 24% ปริญญาตรี 55% และต่ำกว่าปริญญาตรี เพียง 19 % เท่านั้น

ข้อจำกัดในการวิจัย

การทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อจำกัด และเกิดปัญหาต่างๆ อยู่หลายประการด้วยกันดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยขอสัมภาษณ์ มักจะไม่มีเวลาให้ เนื่องจากกิจการงานที่รัดตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียงมากๆ ในประเทศไทย ก็ยังไม่มีเวลาที่จะสละให้เพื่อการสัมภาษณ์เลย บ่อยครั้งที่ทำให้ผู้วิจัยต้องเปลี่ยนใจเนื่องจากเวลาอันจำกัด

2. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยในระดับจุลภาค จนถึงระดับมหภาค ซึ่งมีขอบเขตข้อมูลมหาศาล ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถทำการสำรวจวิจัยได้ทุกแง่มุมที่เกี่ยวข้องทั้งหมดได้ โดยเฉพาะการเดินทางไปเพื่อเก็บข้อมูลในที่ต่างๆ ที่ห่างไกล

3. เรื่องที่นำมาวิจัย คือเรื่องของอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาตัวเองอย่างรวดเร็วไม่ยั้ง การติดตามข้อมูลการเปลี่ยนแปลงอย่างใกล้ชิดจึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่อย่างไรก็ตาม เมื่องานวิจัยใกล้เสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยกลับพบว่าเนื้อหาบางส่วนในงานวิจัยชิ้นนี้กลับล้าสมัยไปเสียแล้ว โดยเฉพาะข้อมูลตัวเลขต่างๆ ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี หรือบริการบางอย่างในอินเทอร์เน็ตที่ไม่ค่อยมีผู้นิยมใช้แล้ว การลดราคาค่าบริการอินเทอร์เน็ตให้ถูกลง หรือโครงการเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตที่น่าสนใจหลายๆ โครงการที่ไม่ได้กล่าวถึง เป็นต้น

4. การสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยไม่สามารถสุ่มตัวอย่างได้อย่างเต็มที่นัก ต้องอาศัยการประยุกต์หลายประการ เนื่องจากคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างคือผู้ใช้อินเทอร์เน็ตนั้น ไม่ใช่ลักษณะทางกายภาพที่มองเห็นได้จากภายนอก

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยจะขอนำเสนอข้อเสนอแนะเป็น 2 ลักษณะคือ

1. ข้อเสนอแนะในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์

ผลของการวิจัยที่ได้ รวมทั้งความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะต่างๆ ของผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาแนวความคิด หรือสร้างแง่คิดใหม่ๆ ในการใช้เทคโนโลยีในประเทศไทยได้หลายประการ เฉพาะกรณีของอินเทอร์เน็ต ที่ได้ศึกษามา ก็สามารถแสดงให้เห็นจุดบกพร่องหลายประการของประเทศไทย ที่มีผลสืบเนื่องให้การพัฒนาการของอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการใช้ประโยชน์ต่างๆ จากอินเทอร์เน็ตยังเป็นไปในลักษณะที่ไม่มีประสิทธิภาพนัก

จุดบกพร่องต่างๆ ที่ประมวลได้ในการศึกษา สามารถไล่เรียงได้ตั้งแต่ค่านิยมของคนไทยที่มักจะรับนวัตกรรมได้โดยง่ายเกินไป ตลอดจนถึงระบบการเมืองการปกครองของไทย ที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เนื่องจากปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะตัวนักการเมืองเอง และการ

เปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้งเกินไป โดยเฉพาะแล้วจะอยู่ในหน้าที่เพียงชุดละ ปีเศษเท่านั้น ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ สามารถสานต่อนโยบายต่างๆ ได้นับสิบปี เป็นต้น

ซึ่งทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประมวลข้อเสนอแนะต่างๆ ที่คาดว่าจะนำไปใช้ได้ จากเนื้อหาของงานวิจัยชิ้นนี้ได้ดังต่อไปนี้

1.1 การรู้จักตั้งคำถามถึงความเหมาะสมในการใช้เทคโนโลยี ว่าสามารถนำมาใช้ประโยชน์อย่างไรได้บ้าง คำนึงค่ากับการลงทุนต่างๆ ที่ต้องสูญเสียไปหรือไม่ ซึ่งบางครั้งมิใช่หมายความว่าเมื่อพิจารณาแล้วว่าไม่คุ้มค่า ก็ไม่รับเทคโนโลยีนั้นๆ มาใช้ หากแต่ควรคิดหาหนทางอื่นๆ ต่อไปว่า ทำอย่างไรจึงจะสามารถใช้เทคโนโลยีนั้นๆ ให้ได้ประโยชน์คุ้มค่าต่างหาก ต่อเมื่อหาหนทางที่จะใช้อย่างคุ้มค่าอย่างไรก็ไม่ได้แล้ว จึงไม่ควรรับเทคโนโลยีนั้นๆ มาใช้

ที่ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะดังกล่าว เนื่องจากระหว่างทำการวิจัย และคลุกคลีอยู่กับข้อมูลต่างๆ ทำให้ทราบว่า เทคโนโลยีบางประเภทที่ประเทศไทยรับเข้ามาใช้ เป็นเทคโนโลยีเก่า ซึ่งประเทศผู้ขายเทคโนโลยีนั้นๆ กำลังจะเลิกใช้ หรือ เลิกใช้แล้ว อีกประการหนึ่ง เทคโนโลยีบางอย่างก็เป็นเทคโนโลยีที่ประเทศที่คิดค้นยังไม่ได้ใช้ เพราะไม่แน่ใจในประสิทธิภาพ หรือผลที่อาจจะเกิดขึ้น ประเทศไทยจึงเป็นประเทศที่ได้ลองใช้ก่อน โดยไม่ทราบว่าจะเกิดผลอย่างไรต่อประเทศ ในขณะที่ประเทศเจ้าของเทคโนโลยีกลับเป็นผู้เก็บเกี่ยวผลประโยชน์ทางด้านการศึกษาเทคโนโลยีนั้นๆ จากผลการใช้เทคโนโลยีนั้นของประเทศไทย เพื่อนำไปพัฒนาให้สามารถใช้ในประเทศของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 การประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากอินเทอร์เน็ต จะต้องไม่อาศัยการอ่านจากแนวคิดของต่างประเทศ เพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยการประเมินโดยพิจารณาจากบริบทของประเทศไทยในขณะนั้นๆ และสภาวะการณ์ของโลกที่ส่งผลแก่ประเทศไทยในขณะนั้นด้วยเป็นสำคัญ

1.3 การนำอินเทอร์เน็ตไปใช้ประโยชน์ หรือการส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ โดยผ่านทางอินเทอร์เน็ตนั้น จะต้องคำนึงถึงผลกระทบต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นด้วย เพราะการส่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นสาธารณะใดๆ ในอินเทอร์เน็ต จะสามารถเข้าถึงผู้รับได้ทั่วโลก และในขณะเดียวกัน การเลือกรับข่าวสารในอินเทอร์เน็ต ก็จะต้องอาศัยวิจารณญาณในการแยกแยะข่าวสารของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตด้วยเช่นกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

หลังจากการทำงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยพบว่าข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างก็ดี หรือจากการสัมภาษณ์ก็ดี ได้ก่อให้เกิดแนวความคิด และข้อสังเกตที่ยังต้องรอการศึกษาอีกหลายประเด็นด้วยกัน อีกทั้งในปัจจุบัน การศึกษาวิจัยทางด้านที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสังคมศาสตร์ และเทคโนโลยี ยังมีจำนวนไม่มากนัก เมื่อเทียบกับการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ผู้วิจัยจึงใคร่จะเสนอให้ผู้สนใจจะทำการวิจัยต่อไป ได้ศึกษาวิจัยเนื้อหา ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะเรื่องอินเทอร์เน็ต เพราะเป็นเทคโนโลยีใหม่ที่ผู้วิจัยเล็งเห็นว่ามิใช่ประโยชน์มหาศาล จากคุณลักษณะที่เป็นเทคโนโลยี "อรรถประโยชน์" คือสามารถใช้ประโยชน์ทางการสื่อสารได้หลากหลาย(Multifunction) หากผู้ใช้รู้จักการนำมาใช้อย่างถูกต้อง ซึ่งผู้วิจัยพอจะนำมาประมวลเพื่อเสนอแนะเป็นแนวทางแก่ผู้สนใจที่จะสร้างงานวิจัยใหม่ๆ ดังจะยกตัวอย่างเป็นสังเขปได้ดังต่อไปนี้

2.1 การวิจัยในเรื่องของพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต หรือในขณะที่อยู่ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2.2 การวิจัยที่เน้นเฉพาะเรื่องนโยบายสนับสนุนของอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย โดยเปรียบเทียบกับ มาเลเซีย หรือสิงคโปร์

2.3 ความล้มเหลว และอุปสรรคของโครงการสารสนเทศเนื่องจากการบริหารของรัฐบาล

2.4 อินเทอร์เน็ตกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านชนชั้น